

Prof. Dr. Ferhunde Öktem

- Söyleşi*-

Hacettepe Üniversitesi İhsan Doğramacı Çocuk Hastanesi
Çocuk Ruh Sağlığı Polikliniği
08 Ekim 2007

Zuhal Yeniçeri: Hepimiz sizi tanıyoruz ve çalışmalarınızı takip ediyoruz. Ancak psikoloji alanına yeni adım atmış arkadaşlarımız için bize biraz kendinizden bahsedebilir misiniz?

Ferhunde Öktem: Ben Ferhunde Öktem. Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü mezunuyum. En çok istediğim mesleği yapabiliyor olmak gibi ayrıcalıklı bir konumda hissediyorum kendimi. Çünkü üniversiteye girişlerin bu kadar zor olduğu, insanların birinci tercihlerine ulaşamadığı bir dönemde, ben neredeyse ortaokuldan beri olmak istediğim mesleğin içerisindeyim ve bu mesleğin klinik psikolog unvanını taşıyorum. Bu, ba-

na hem onur veriyor hem de beni keyiflendiriyor. İnsanın bir işi seyerek yapmasının, o işte başarılı olmasının koşuludur diye düşünüyorum. O yüzden bugün geldiğim konumda, bu işi çok seyerek ve keyif alarak yapmanın yerinin çok büyük olduğunu düşünüyorum.

ZY: Şanslı azınlıktasınız yani?

FÖ: Evet, doğru ama o şanslı azınlıktan olmak için de çok emek verdiğimi düşünüyorum. Çok sevdiğim bir arkadaşımın bir lafı vardır "kısmete hizmet gerek" diye. Gerçekten bir şeye hizmet etmek zorundasınız. Çok atasözleriyle konuşur oldum ama sevgili annemin

de bir sözü var ve ben hep o ilke ile git-
tim: “Zevkle koşan yorulmaz” derdi.
Gerçekten bugün kendimde hala çok
büyük coşku, bir şeyler yapmak için çok
büyük bir arzu hissetmemin en önem-
li nedenlerinden biri de, bu kadar yılı
çok zevkle koşmuş olmamdır. Tabi bu
sadece konu açısından değil, çalışma
arkadaşlarımın bana verdiği büyük
coşkudandır da. Geriye baktığım zaman
mesleğimin en büyük kazançlarından
birinin de, çok mükemmel hocalarımla
birlikte olmak ve inanılmayacak ka-
dar keyifli arkadaş grubuyla çalışmak
olduğunu düşünüyorum. Bu çok büyük
bir kazanç ve bunda mesleğimin de çok
önemli bir payı var. Şimdi hazır buraya
girmişken belki şunu da belirtmemiz
gerekir: Psikoloji gibi meslekler iki
yönde kullanılabilir. Birincisi, benim
amaçlarıma hizmet edebilmek için. Bu
amaçlar her zaman maalesef iyi amaçlar
olmayabiliyor. İkincisi de zenginlik kat-
abilmek için. Yine hep verdiğim bir örnek-
tir, belki psikolog arkadaşlarım beni daha
iyi anlayacaklardır, diğer mesleklerdeki
zor anlıyor bu örneği. Kızım küçüktü, 1.5
yaşlarındaydı, ilk kez vişneyle birlikte
olacaktı sofrada. Dedim ki “Bak bu vişne”.
Kızım sonra döndü ve çok büyük bir key-
ifle “Vişnedim anne, vişnedim anne” dedi.
Şimdi ben bunu dil kullanımı açısından
düşündüğümde, kızımı bu yaşta aşması
gerekten çok önemli bir aşamayı aşmış
olarak gördüğüm için müthiş bir keyif
aldım. Herkese anlattım ‘benim kızım ne
dedi biliyor musunuz; “Vişnedim anne
dedi” diye. Bunun keyfini almayan ya da
bu yönden bakmayan insanlar tarafından
“Allah Allah, bunun ne anlamı var?” diye
karşılandı. Şimdi çok önemli bir simge
oldu benim için de; çünkü insanı tanımak
yolunda o büyük insan grubunun içinde
çok önemli avantajlara sahibiz, çok önem-
li bilgiler içerisindeyiz. Zaman zaman bu
bilgilerimizi sınamak, zaman zaman ön-
ceden varsaymak ve o olduğu zaman çok
büyük coşku yaşamak gibi yaşantımızı
çok zenginleştiren bilgilerin içerisindeyiz.

O yüzden de ben hep diyorum ki birkaç
kişilik yaşıyoruz; yani birkaç kişinin
yaşadığı yaşamı yaşayabiliyoruz. Tabi
bazen üzüntüleri daha derin, sevinçleri
daha coşkulu yaşama olanağı da sunuyor.
Zor mu oluyor? Hayır; çünkü bunların
yanı sıra baş etme yollarını da bulabili-
yoruz. Çok zengin açılımlara sahip bir
meslek içerisindeyiz. Biraz hiperaktif
olduğum için bu açılımlardan sonuna
kadar yararlandığımı düşünüyorum.
İlgi alanlarım da değişiyor biraz. Mesela
tezim nöropsikolojik testlerle ilgiliydi.
Hem Türkiye’de hem de yurtdışında
daha önce çok rastlanılmayan ya da öncü
tezlerden biriydi. Eski jimnastikçi olduğum
için spor psikolojisi alanında çalışmalarım
oldu; çok büyük zevk verdi, çok büyük
keyif verdi. Tabi klinikçi olduğum için
ve çocuk alanında daha yoğunluklu
olduğum için çocuk psikopatolojisi, çocuk
ruh sağlığı ve hastalıkları bölümünde
çalışıyorum. Milli Eğitim Bakanlığı ile
çok keyifli çalışmalarımız oldu. Yine
Türkiye’de ilköğretim okullarındaki özel
eğitim projesinin yürütücüsüyüm. Madde
bağımlılığı konusu da yaşantımda çok
önde gelen noktalardan biri, onunla il-
gili halen yoğun çalışmalar yapıyoruz.
Bu arada tabi pek çok bakanlıkla birlikte
olma olanağı bulduk. Sağlık Bakanlığı
en başta gelenlerden ama Emniyet Ge-
nel Müdürlüğü’yle özellikle madde
bağımlılığı konusunda gerçekten bana
çok şey öğreten ve keyif veren çalış-
malarımız oldu. Milli Eğitim Bakanlığı
yine temel; Kadından Sorumlu Dev-
let Bakanlığı; Gençlik Spor Genel
Müdürlüğü; Adalet Bakanlığı -özellikle
suçlu çocuklar ve koruma altındaki çocuk-
lar nedeniyle-; Aileden Sorumlu Devlet
Bakanlığıyla -yuva çocukları adına- çok
önemli çalışmalarımızın ve çok önemli
katkılarımızın olduğunu düşünüyorum.
Yaşamın kendisi olarak tanımlıyorum
hep ben psikolojiyi. Gerçekten baktığımız
zaman da bütün bu çalışmalarla yaşamın
kendisi oluyor. Halen de çok sanmıyorum
enerjimin azaldığını; bu kadar dallana bu-

dağlara gidiyorum. Yine benim için çok önemli şeylerden biri çalışmalarını halkla paylaşmaktır. O yüzden hem kendim çocuk programları yaptım, hem de başka yapılan programlarda çok görev aldım. Kitle iletişim araçlarını iyi kullandığımız zaman çok daha fazla kişiye ulaşım imkanı oluyor. Çok önemli bir araç ve TRT'deki arkadaşlarım da sağ olsunlar bu olanağı bana çok açıklıkla sundular; çok keyifli programlar yaptığımı düşünüyorum. Oradan da çok şey öğrendim. Mesela "Susam Sokağı" sizin kuşağınız için oldukça öğretici bir program oldu ve ayrıca ben de çok şey öğrendim Susam Sokağı programından. Bu tür alışverişlerle birlerinden bir şey öğrenip diğerleriyle paylaşma yolunda gidiyorum hala.

Başak Karagöz: Hocam, hem sizin anlattıklarınızdan çıkarsayabileceğimiz hem de genel olarak çalışmalarınızı incelediğimizde görebileceğimiz bir husus da, sizin hem uygulamacı hem de araştırmacı olduğunuz. Psikolojinin bütün alanlarına yayılan çalışmalarınız dikkatimizi çekiyor. Her iki alanda da deneyimli biri olarak mesleki sürecinizi değerlendirdiğinizde sizi en çok mutlu eden ya da en çok üzen bir olayı aktarabilir misiniz?

FÖ: Mutluluklar arasından birini ayırt etmek çok zor; çünkü mesleğim genel olarak hakikaten bana çok şey kazandırdı. Bunun için her öğrendiğimden ve her yaşadığımdan çok büyük bir mutluluk duyuyorum; bu, kızımın vişnesi gibi. Akşam yatmadan önce biten günümü şöyle bir gözden geçirdiğim zaman, o bağlantıları ve ilişkileri kurarak aslında ne kadar çok şey öğrendiğimi, bana ne kadar çok şeyin katıldığını görüyorum. Çünkü psikoloji öyle bir şey ki, iki kere iki dört değil. O dördün o kadar çok anlamları o kadar çok bağıntıları oluyor ki. O bağıntıları yaşayabilmek bana çok coşku veriyor. Ama bugüne kadar kırıldığım ve üzüldüğüm iki ana nokta var. Bun-

lardan birincisi şudur: Hala bir psikologlar yasaasının çıkmamış olması içimi çok acıtıyor. Mesleğe ilk atıldığım günden itibaren böyle bir yasanın çıkması konusunda ve buna bağlı olarak psikologların özlük hakları, meslek hakları konusunda çok çalıştım. Bütün arkadaşlarım gerçekten çok uğraştılar ama bir sonuca ulaştıramadık. Burada tabii yine psikolojinin çok alanlı olmasının da getirdiği bir zorluk var. Bakanlıkta çok yakın ilişki kurduğumuz arkadaşlarımız çok iyi niyetlerle diyorlar ki; gerçekten yasaayı çıkartalım. Ama bakıyorlar, Sağlık Bakanlığı bünyesinde çıkarsa Sosyal Güvenlik Bakanlığı yönü ya da Milli Eğitim Bakanlığı yönü açıkta kalabiliyor. Bir türlü toparlanıp tümünü harmanlayamadık. Bir diğeri ise, mesleki rekabettir. Zaman zaman hekimlerle yaşanan bir mesleki rekabet söz konusu olabiliyor. Oysa son yıllarda yine bunun da önemli ölçüde aşıldığını düşünüyorum. Güçlerimizi karşılıklı kullanmak yerine, omuz omuza verdiğimiz ve kol kola olduğumuz zaman alınacak çok daha büyük bir yolun olduğunu düşünüyorum. Bu yine biraz Gestalt yaklaşımı, Gestalt bakışı gibi: Bütün kendini oluşturan parçalardan daha büyük ve daha önemli bir şeydir. O yüzden de bütünü daha güçlü ve daha iyi oluşturabilmek adına kol kola girdiğimizde, çok daha uzun mesafeler katedeceğimizi diğer meslek grupları da yavaş yavaş kabul etmeye başladı. Emekli olmadan önce yaşamızın çıktığını ve özlük haklarımıza kavuştuğumuzu umarım görürüm. Çünkü bu benim için hakikaten içimi acıtan ve meslekte yapamadığım şeylerden bir tanesi. Bir diğeri, ikinci ana nokta; psikologların kendi içlerindeki dayanışmanın istediğim ölçüde olmadığını görmek. Bu da benim içimi acıtıyor: Hem gelişim hem de mesleki uygulamalar açısından mesleklerine yeteri kadar saygı göstermemeleri. Yine de bu tür arkadaşlarımızın çok sayıda olmaması çok mutluluk verici bir şey; ama istediğim kadar da değil. Gençlerden çok

umutluyum. Gençlerin özellikle derneğe sahip çıkmaları, kendi mesleklerine sahip çıkmaları, çok erkenden araştırmaya dönük çalışmalar yapıyor olmaları ve farklı alanlara açılıyor ve o alanlarda gelişimlerini sürdürüyor olmaları... Ama şöyle bir baktığımda, yine de yeterli gelmiyor. Dernek başkanı olduğum zamanlarda benim içimi çok acıtan bir örneğe arada rastlıyorum. Arakadaşlarımız gelmişti, bir kamu kreşinde çalışıyorlardı. Oraya gelen müfettişler nedeniyle onların ortaya koydukları şeyden ötürü psikologların kadroları azaltılıyor, başka mesleklerin kadroları artırılıyor diye bir yakınmayla geldiler. Daha sonra onlarla karamizahvari bir konuşma geçmişti aramızda:

- Tabi diğer meslek grupları, kuruluşları, yuvadakiler çocuklarla ilgili kayıtlar gösterdiler; çocukların aileleriyle ilgili kayıtlar tutmuşlar; müfettişlere onları göstermişler. Tabi biz bir şey gösteremedik, onun için de müfettişler bizim kadrolarımızı azaltıyorlar.

- Kaç çocuktan sorumlusunuz?

- Her birimiz onar çocuktan sorumluyuz.

- Peki bu çocuklarla ilgili niye hiçbir şey gösteremediniz?

- Elimizde hiçbir zeka testi yok.

Şimdi tabi zeka testinin olmaması demek, o çocuklarla ilgili bir şeylerin yapılamaması anlamına hiç gelmez. Çünkü zeka testi dediğimiz şey de zaten çocukların yaptığı ve bunların toparlandığı bilgilerin birikimidir. O çocukların çizimlerinden, oynadıkları oyunlardan, kullandıkları sözcüklerden, birbirleriyle olan ilişkilerinden, elimizde test olmasa dahi olağanüstü bilgiler elde edebilir ve bunları kayıt altında tutabiliriz. Bunu paylaşmıştım arkadaşlarımla. Dediler ki "Peki biz bunları nereye koyalım? Çünkü bizim orada büyük dolaplarımız yok". 10 çocukla ilgili bilgileri insan bir dosyada her gün evine götürebilir. İşte bu bahanelerin ve bu mazeretlerin, mesleğimizin ilerlemesinin önündeki en önemli en-

gel olduğunu düşünüyorum. Çünkü öğrendiklerimizle, kendi araştırmacı bakış açımızla yaratıcılığımızı birleştirdiğimiz zaman, her gün eve getirilip götürülebilecek inanılmaz derecede büyük bilgiler olabilir. Bunların hala sürüyor olması, bu bakış açısının hala yaşayabiliyor olması benim için çok acı.

ZY: Az önce söylediklerinizden meslektaşlarımız arasındaki dayanışmanın beklentinizin biraz daha altında olduğunu anladım. Sanki bu sizi biraz da kırmış meslek yaşantınızda. Kırgınlığınız var mı buna? Bu dayanışmanın sizin beklentinizin altında olmasını neye bağlıyorsunuz?

FÖ: Ben bunu kişisel bir durum olarak almıyorum. Çünkü dediğim gibi benim çok mükemmel hocalarım oldu, çok keyif veren çalışma arkadaşlarım oldu. Öğrencilerimle olan çalışmalarım da zengin bir insan olarak görüyorum kendimi. O yüzden kırıcı ya da kırıldığım şeyler var mı diye düşünüyorum: Kişisel olarak yok. Bu bana çok keyif veriyor ve çok onur veriyor. Ama bunun yanı sıra diğer kurumlarda çalışan arkadaşlarım arasındaki ilişkileri gözlediğimde; onlar arasında, oralarındaki kurumlar arasında çok dayanışma olamayabildiğini gördüm. Çünkü eğer büyük bir dayanışma olsaydı, oradaki kadrolar çok güçlenirdi ya da çok daha farklı açılımlar olabilirdi. Derneğimiz çok daha güçlü olabilirdi. Bunu hep söylüyorum, sevgili genç arkadaşlarım da bana takılıyorlar zaman zaman: Derneğin '1 numaralı' üyesiyim. Bunu söylüyorum çünkü bunun arkasında pek çok nokta var; biraz sonra hemen bir parantez açar o noktalara değinirim. Ama dernekle olan iletişimlerin daha çözüm odaklı olmaması, daha yakınma odaklı başvuruların olması gibi durumlar, yeteri kadar dayanışma içerisinde olmadığımızı gösteriyor bana. Dediğim gibi yine çok keyifli uygulamalar, çok keyifli birliktelikler var; ama gönlüm bunun daha fazla olmasını

istiyor. Anadolu'dan gelen yakınmalarda, iki yan kuruluşdaki psikolog arkadaşların birbirleriyle çok hoş olmayan ilişkilerinin olabildiğini öğreniyoruz. Bu sadece onların birbirleriyle aralarında olan kişisel bir olay olmuyor. Bu, bizim meslek adına yaşanmış, iki meslek elemanı adına yaşanmış ve bütün mesleğe genellenen olaylar ve örnekler olabiliyor. Onun için daha dayanışmalı, daha saygılı, daha paylaşımcı -benim yaptığım bir testin, bir ölçeğin bütün arkadaşlarımızca kullanılması, paylaşılması; verilerimizin ortak noktada toplanması ve paylaşılması-olunması gerektiğini düşünüyorum. Bilimsel kıskançlığı bir dereceye kadar anlayabiliyorum; ama bu kıskançlık çok sürerse ve yıkıcı olmaya başlarsa, bunun mesleğe zarar verdiğini ve bundan rahatsız olduğumu görüyorum. Bir numaralı üye konusuna geleyim. Niye bana bu kadar çok keyif veriyor? Hani dedim ya; psikoloji mesleği ardalanlarıyla bir şeyleri görmemize yardımcı oluyor.

Aslında kurucu üye olarak adı geçmiyor ama sevgili Necla Öner Hocamızın, Doğan Cüceloğlu Hocamızın önderliğinde ve sevgili Güney Le Compte Hocamızın da desteğiyle biz bu Derneği kurmaya başladık. Yine Ayhan Le Compte çok destek oldu ve bizimle birlikte oldu. Bir öğrencilerini Derneğin 1 numaralı üyesi ve dernek başkanı olarak görebilmek; bu bana sevgili hocalarımdan gelen en önemli derslerden biridir. Ben en genç üyeydim ve bu onuru bana verdiler. Bu gerçekten insanların öğrencilerine olan güvenlerini, onların arkasındaki gücün olabileceklerini ve onlara ne kadar güvendiklerini gösteren bir şeydi ve o nedenle ben bu 1 numaralı üye olmanın hem onurunu hem bunun bana verdiği çok büyük sorumluluğu da üstlenerek götürdüm. Bu, benim yine öğretmenlerimden aldığım çok önemli bir noktaydı ve bütün çalışma hayatım boyuca kendi öğrencilerime de aktarmaya çalıştım. Ne kadar başarılı oldum bilemiyorum

ama gerçekten insanların biraz önce sözünü ettiğim dayanışmanın ve paylaşmanın olabildiğine dair çok büyük bir simgeydi. Bunu çok vurguluyorum çünkü arkasında bu kadar büyük ve bu kadar hoş bir güven, sorumluluk, paylaşma, el verme, arkasında olma ve yol gösterme var. Bir daha dernek kurun diye demiyorum ama daha başka çalışmalarla birlikte siz gençlerle bunları götüreceğiz ve umarım bütün yaşantınız boyunca ya da bizlerin olduğu sürece arkamızda bizi destekleyen ve bizimle gurur duyan, bizimle övünen, her zorluğumuzda elimizden tutacak hocalarımız var duygusunu da sizlere verebiliriz ve bunu aşılayabiliriz.

ZY: Peki hocam, Türk Psikologlar Derneği'nin kurulduğu günden bu yana Derneğimizin içinde bulunduğu gelişimi, süreç içerisinde gösterdiği ilerlemeyi, yüklediği misyonu da göz önünde bulundurarak siz nasıl değerlendirirsiniz?

FÖ: Çok büyük gurur veriyor ama bir yandan da çok korkutuyor; çünkü o kadar çok büyüdü ki. Sevgili arkadaşlarımla çoğu kez evde toplanırdık. Doğan Cüceloğlu hocamın evinde toplandık mesela; onun böyle örgü patikleri vardı ve hepimiz o örgü patikleri giyerek o odada otururduk. Tüzüğün hazırlanmasından misyonlarımızın neler olacağına kadar o coşkuyla öyle çalışırdık ki... Mesela o zaman ben becardım, Yurdal'ın oğlu vardı, o da bizimle bütün toplantılara katılırdı çünkü Yurdal'ın bırakacak yeri yoktu. Böyle çoluk çocuk herkes birlikteydi. Eşlerimiz çok yardımcı olurdu; çünkü bizim coşkumuz onlara da bulaşır ve çok keyifli bir iş yaptığımız düşüncesindeydik. Dernek böyle kuruldu, internet olanağımız yoktu, bilgisayarlar yoktu; elde yazılanlar mumlu kağıda yazılırdı. Siz hiç görmediniz herhalde. Mumlu kağıda yazılır; bir hata yaparsınız onu düzeltmek çok zor olur. Paramız yok, baskıya gidileceği zaman herkes cebinden para

verir, onlar toplanır... Yani Dernek böyle başladı, böyle kuruldu. Ama çıkardığımız dergilerde de ilk sayılara baktığımda o içtenlik, o coşku, o umut onların böyle her sayfasında ve her satırında var. Kokladığımız zaman ve baktığımız zaman size geçiyor onlar. Hakikaten de çok önemli yerlere gelindi. Herkes çok emek verdi; yönetimlerde olan bütün arkadaşlar, sabahlara kadar evlerinde çalışanlar... Ama burada sevgili Nail Hoca'yı yine altını çizerek anmamız gerekiyor; çünkü Nail o kadar özveriyle Derneği bir yerlere getirdi ki; ondan sonra çok büyük oranda herkes dernek başkanı olmaktan ve yönetim kuruluna girmekten korkar oldu. Sabahlara kadar evlerde olan çalışmalarda böyle bir özverinin gösterilebiliyor olması çok ürküttü. Ama şimdi Dernek aslında çok önemli bir aşamayı daha atlattı, giderek büyüdü, şubelerimiz oldu. Her biri birer umut idi o şubelerin. Artık daha profesyonelce daha kurumsal temelde olması gerektiğini hepimiz gördük. Hani hepimiz için 'Psychological Association' bir örnektir; bütün bir binanın her katında farklı boyutlarda çalışmaların yapıldığı bir birliktir ama öyle tahmin ediyorum ki bizim yüreğimiz onlardan daha coşkulu. O profesyonelliğin yanı sıra o kişisel paylaşımın daha fazla olması açısından bir avantajımız var. Koskoca bir binanın her katının ayrı bir ofis olarak, ayrı bir birim olarak değerlendirildiği ve böyle bir oluşumda da paylaşımın çok olduğu bir yer olarak düşünüyorum ileride Derneğimizi. Bu çok uzak bir amaç, bir umut ya da beklenti değil. Bir rüya değil bu; çünkü artık böyle bir kurumsallaşma yoluna gidildiği zaman çok hızlı gelişecek ve gerçekleşecek bir rüya olduğunu sanıyorum.

BK: Bahsettiğiniz bu ileriye dönük süreçte Derneğimizin en çok ihtiyacı olacak şey nedir sizce?

FÖ: Emek! Daha profesyonelce düşünmek, daha profesyonelce bir örgütlen-

meye gitmek. Diyelim ki testlerden sorumlu bir alt birimin olması, yasayla ilgili de bir birimin olması. Şimdi bu henüz küçük gruplar halinde. Şubeler arası çok güzel paylaşımlar oldu. Sevgili Ayşen'in de başlattığı çok hoş girişimlerle bu yürüdü. Şubelerimiz arasında da bir güç birliği var -zaman zaman rekabete yönelik bir iletişim oluyordu ama müthiş keyif veriyor bana. Şimdi şubelerimizle bütün bir ailenin üyeleri olarak görüşüyoruz, paylaşıyoruz ve bu eminim ki mesleğimize çok büyük bir adım atlattı, gelişimine çok büyük bir ivme kazandırdı. Bundan sonra da artık biraz daha adı belli ve daha yoğun çalışacak ünitelerin olması gerekiyor. Ben artık genel kurullarımızı stadyumda yapalım istiyorum ve hep birlikte bu alt ünitelerde daha profesyonelce çalışalım diyorum.

ZY: Hocam, bu bağlamda Türkiye'de yeni yetişen psikologları, psikolog adaylarını nasıl görüyorsunuz? Şu anda daha iyi imkanlara sahip oldukları için daha mı iyiler? Bu imkanların avantajı olduğu kadar dezavantajı da olabilir mi? Belki de sizin o bahsettiğiniz coşkuyu daha mı az hissediyorlar?

FÖ: buna çok inanmıyorum; çünkü ben derslere girdiğim zaman öğrencilerimde aynı coşkuyu yakalıyorum. Tabi ki bizden daha iyiler. Şunu ben kendime ilke edinmişimdir hep: Eğer öğrencim beni geçmezse, ben iyi hoca olmamışım demektir. Onun için öğrencilerim beni geçecekler! Çok mutluyum ki öğrencilerim beni geçiyor ve geçtiler. Ben gurur duyuyorum, çok onur duyuyorum. Uzakta izliyorum, yakından izliyorum... Biliyor musunuz çocuklar, izlemek yetmiyor da sanki böyle dokunayım, daha kucaklayayım istiyorum. Ben iyi konuşurum zannederdim ama sözcükler o kadar yetersiz kalıyor ki bunu anlatılabilmek için. Çok büyük coşku duyuyorum ve bu tabi ki bütün öğretmenlerin yaşadığı ve yaşaması gereken bir şeydir.

Bunu gördüğüm zaman ömrümün boşa gitmediğini hissediyorum. İyi eğitilmiş elemanlar, öğrenciler, meslek elemanları geliyor ve bu kadar yıllık emeğim boşa gitmedi ve ben bu kadar çok sevdiğim mesleğimi çok sağlam ellere bırakıyorum. Umarım siz de bunu yaşayacaksınız; çünkü bunu yaşamak müthiş bir armağan insanın yaşamında. Çok büyük bir armağan çünkü bu yaşlara geldiğimde daha iyi görüyorum bunu; ait olma duygusunun insanın yaşamında ne kadar büyük bir destek ve zenginlik olduğunu. Bu ait olma duygusuyla ülke çapında da oynandığı takdirde bireyin ne kadar kolay çözülebileceğini, ne kadar kolay yönlendirilebileceğini, bu yalnızlık duygusunun insanı ne kadar olumsuz yönlere götürebileceğini görüyorum. Buna paralel olarak, bir meslek üyesi olmanın ve mesleki aidiyetin de insanı çok olumluya götürecektir bir değer olduğunu görüyorum. Bu aidiyet duygusunun fazla yaşanmasını istiyorum. Dernek bu açıdan bana ait olma duygusunu veren çok keyifli bir yer. Ama meslek üyelerimizin yeteri kadar destek olmamasından ötürü biraz yakınmam ve azıcık kaygım var. Herkesin bu mesleki aidiyetini artırabilirsek! 'Benim yerim iyi, bir maddi sıkıntım da yok, artık bu işi iyi götürebilirim' düşüncesi olursa, bu çok sıkıntı yaratır ve bundan azıcık ürküyorum. Ama bu mesleki aidiyeti bolca yaşadığımız zaman çok keyifli götürecektir bu iş.

BK: Bu mesleki aidiyetin dışında meslektaşlarınıza ve yeni psikolog adaylarına başka önerileriniz de var mı?

FÖ: Atatürk'ün çok keyifli bir lafı vardır "Öğün, çalış, güven" diye. Kendileriyle çok övünmelerini istiyorum. Çünkü bizim öğrencilerimiz yurtdışındaki başka bir kursa gittikleri zaman ya da başka bir ortamda bulduklarında, gelişmiş ülkelerdeki meslektaşlarından hiçbir eksiklerinin olmadıklarını görüyorlar. Tabi ki eksikliğimizin farkına varacağız, onu

tamamlamaya çalışacağız; ama inanın ki aldığımız eğitim, yaptığımız uygulamalar, geldiğiniz yer açısından övünmeyi çok hak ediyorsunuz. Onun için bunun tadını çıkarın. Biz neler kaçıyoruz, biz yapabiliyor muyuz gibi soruları tabi ki hep kendimize soracağız; ama çalıştık ve bunun sonucunda da övüneceğiz. Biz iyi şeyler yapıyoruz, bunun tadını alın ve bu her zaman sizin yanınızda önemli bir destek olsun.

ZY: Hocam artık sona doğru geliyoruz. Genel anlamda Türkiye'deki psikoloji eğitimi nasıl değerlendirdiğinizden biraz bahsedebilir misiniz bize? Bir bilim dalı olarak Türkiye'de psikolojiyi şu an ve ileride nerede görüyorsunuz?

FÖ: Psikolojinin dışa açılımını biraz az buluyorum. Biraz daha yaşama girmesi gerektiğini düşünüyorum. Üniversitelerimizde, kurumlarımızda olağanüstü güzel çalışmalar yapılıyor; ama bunların

uygulamaya yansımalarını daha az görüyorum. Mesela politik hayatımızda ya da siyasal yaşamda psikolojiyi umduğum yerde görmüyorum. Spor alanında umduğum yerde görmüyorum. Klinik uygulamalar açısından henüz çok az uygulama yapıldığını görüyorum. Onun için de, bilimi ve gerçek yaşamı daha çok iç içe koymamız ve yaşamın her alanına etkin olarak girebilmemiz gerektiğini düşünüyorum. Şu an psikoloji biliminde temel yeniliklerimizden birinin bu olacağı inancındayım. Aldığımız kuramsal bilgileri yaşamın içerisine daha çok sokarsak ve herkesin anlayabileceği, herkesin ulaşabileceği ölçüde bunları paylaşabilirsek, daha da keyifli olacaktır.

BK: Dünya konjektüründe psikoloji biliminin geleceğini nasıl görüyorsunuz?

FÖ: Herkes aç kalır, biz aç kalmayız diye düşünüyorum. (Gülüyor). Teknoloji ilerledikçe bileşik kaplar gibi psikoloji de aynı

ölçüde yükselecek diye düşünüyorum. Çünkü teknolojinin insanı dışta bırakmaya çalışan özelliği ile insanı içine alan özelliğinin dengelenmesi gerekeceğini ve bu nedenle psikolojiye çok daha büyük bir merakın olacağını düşünüyorum. Şimdi de öyle olmuyor mu zaten? Onun için psikolojiye çok daha büyük bir ilginin, çok daha büyük bir merakın olacağını ve psikolojinin, çok daha yaşamın içine giren bir alan olacağını düşünüyorum. Gerçekten hiç yok olmayacak bir bilim dalı varsa, o da psikolojidir diye düşünüyorum.

BK: İnsan var oldukça var olmaya devam edecek.

FÖ: Evet, insan var oldukça var olmaya devam edecek. Belki yeni alanlar açılacaktır, robot duyguları falan gibi... Ama psikoloji insanlıkla var olacaktır.

ZY: Yeni ihtiyaçlar oldukça, yeni açılımlar da olacaktır.

FÖ: Evet, tabi.

ZY: Derneğimizin bir numaralı üyesi olarak da pek çok anınız vardır. Dernekle ilgili hatırladığınız hoş bir anınızı daha bizimle paylaşır mısınız?

FÖ: O kadar yoğun yaşadığımız şeylerdi ki! Evlerde dergi bastığımız; ilk baskıları gözlerimiz kan çanağı içinde sabah matbaadan alıp dağıttığımız; yeni yerleri satın aldığımız; oralara perdeler dikip, bulaşıklarını yıkayıp, tamiratını yapıp gittiğimiz zamanlar... Hepsi çok güzeldi. Şimdi açıkçası tek bir örnek gelmedi aklıma.

ZY: Hocam, bizim sorularımız bu kadar. Sizin bizimle paylaşmak istediğiniz başka şeyler var mı?

FÖ: Daha farklı bir şey yok. Genel olarak içimden gelenler, sizinle paylaşmak iste-

diklerim bunlardı.

ZY: Sizinle sohbet edebilmek çok keyif verici. Bize bu şansı verdiğiniz için çok teşekkür ederiz.

FÖ: Ben de çok teşekkür ediyorum.

ZY: Bizi kabul ettiğiniz için, Türk Psikoloji Bülteni yayın ekibi adına da size ayrıca teşekkür ediyoruz.

FÖ: Çok teşekkür ediyorum, sağolun. Bakın, bu sizin yaptığınız yine çok çok güzel bir şey. Biraz önce aidiyet duygusu dedim ya; bu sizin aidiyet duygunuzu ve alana emek verenlere sahip çıktığınızı gösteriyor. İnanın; emek vermek, sahip çıkmak ve ait olmak duygularıyla ilerlediğiniz zaman göreceksiniz ki ileride sizlere de aidiyet duygunuz yaşatılacak, sahip çıkılacak ve sizlere de emek verilecek. Ben çok teşekkür ediyorum. Bu vesileyle bir şeyi daha gösterdiniz: Bu kadar yıllık emeğim boşa gitmedi!

* Bu söyleşi, Zuhal Yeniçeri ve Başak Karagöz tarafından gerçekleştirilmiştir. Söyleşinin transkripsiyonunu da hazırlayan Başak Karagöz'e Türk Psikoloji Bülteni yayın ekibi adına teşekkür ederiz.